

# משניות לפורים

## מסכת מגילה פרק ראשון

א מגילה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. כרפין המקפין חומה מימות יהושע בן נון, קורין בחמשה עשר. כפרים ועירות גדולות, קורין בארבעה עשר, אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

**מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר.** פעמים בזה ופעמים בזה, כמו שהולך ומפרש:

**מימות יהושע בן נון קורין בט"ו.** שכתוב (אסתר ט, יט) על כן היהודים הפרזים עושים את יום י"ד, ומזה שהפרזים בי"ד מוכרח שהמוקפין בט"ו.

ומימות יהושע, לומדים דרך גזירה שוה מפרזי פרזי, כתוב כאן היהודים הפרזים וכתוב שם (דברים ג, ה) לבד מערי הפרזי, מה שם מימות יהושע אף כאן מימות יהושע. ותקנו שהכרכים המוקפים חומה מימות יהושע, אנ"פ שאין להם חומה עכשיו יקראו בט"ו כמו שושן, כדי לחלוק כבוד לא"י שהיתה חרבה בימי מרדכי ואסתר, כדי שיהיו קוראים כבני שושן ויחשבו כאילו הם כרכים המוקפים אנ"פ שהם עתה חרבים, ויהיה זכרון לא"י בנס זה. ולפי שיהושע התחיל להלחם בעמלק תחלה, וכתוב (שמות יז, יד) כתוב זאת זכרון בספר ושם באוני יהושע, לפיכך הזכירו מימות יהושע:

**אלא שהכפרים מקדימין.** כלומר מאחר שמוקפים קוראים בט"ו ושאינן מוקפים בי"ד הכל בכלל, וכיצד מוצאים שוב י"א וי"ב וי"ג? אלא שהכפרים נתנו להם רשות להקדים קריאתן ליום הכניסה, יום ב' בשבת שלפני י"ד, או ה' בשבת, שהן יום הכניסה, שהכפרים מתכנסים בעיירות למשפט, לפי שב"ד יושבים בב' וה' בתקנת עזרא. או, מתכנסים הכפרים לעיירות בב' וה' לשמוע קריאת התורה. והכפרים אינם בקיאים כל כך לקרוא וצריכים שיקראנה להם אחד מבני העיר, ולא הטריחום חכמים לחזור ולבא ביום י"ד, כדי שיהיו פנויים ביום פורים להספיק צרכי סעודת פורים לבני העיירות. ומצאו לדבר זה רמז מן המקרא, שכתוב (אסתר ט, לא) לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם, ואם לא תקנו מרדכי ואסתר אלא י"ד וט"ו הכתובים במקרא, הפסוק היה אומר בזמנם, למה כתוב זמניהם? לומדים מזה עוד ב' זמנים אחרים חוץ מאותם הכתובים במגילה, וי"ג לא צריך פסוק לרבות שיהיה ראוי לקריאה, שעיקר הנס בו היה, שבו נקהלו להנאם מאויביהם בין בשושן בין בשאר מדינות, על כרחך לא מרבה הפסוק אלא י"א וי"ב. ואין לומר שמרבה ט"ז וי"ז שלאחר י"ד וט"ו הכתובים במגילה, שהרי כתוב בפסוק (שם) ולא יעבור:

# משניות לפורים

מסכת מגילה פרק ראשון

ב כיצד, חל להיות יום ארבעה עשר בשני, כפרים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר. חל להיות בחמישי, כפרים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות ומקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת, כפרים ועירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה, ומקפות חומה למחר. חל להיות אחר השבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

**חל להיות.** י"ד. בערב שבת, עירות ומוקפים קוראים בו ביום. שאין קריאת מגילה בשבת, גזירה שמא [אולי] יטלנה בידו ויעבירה ד' אמות ברשות הרבים, ואם יאחרנה עד אחד בשבת יהיה כבר י"ו, והתורה אמרה ולא יעבור. ואע"פ שבני הכרכים קוראים המגילה ב"ד כשחל ט"ו להיות בשבת, מ"מ אין קוראים ויבא עמלק אלא בשבת שהוא יום ט"ו, ומפטירים פקדתי, ושואלים ודורשים בהלכות פורים כל אותה שבת. וסעודת פורים, יש אומרים שעושים אותה ביום י"ד שבו קוראים את המגילה, ויש אומרים שמאחרים אותה לאחר השבת. וכך משתמע מהירושלמי, שסעודת פורים שחל להיות בשבת מאחרים ולא מקדימים. ולכל הדעות אין עושים אותה בשבת:

**חל להיות.** י"ד. אחר השבת באחד בשבת, כפרים מקדימים ליום הכניסה. שהוא י"א. וזה שהקילו חכמים לבני הכפרים להקדים ליום הכניסה, היא רק בזמן שישראל שרויים על אדמתם ושלוחי בית דין יוצאים להודיע מתי קידשו ב"ד החדש ומתי הפסח נקבע. אבל בזמן הזה שהעם מסתכלים בקריאת המגילה ומונים ממנה שלשים יום לפסח, אם יקדימו הכפרים קריאתם הרי יעשו הפסח לסוף ל' יום של קריאה, ונמצאו אוכלים חמץ בימים אחרונים של פסח, לפיכך אין קוראים אותה אלא בזמנה:

# משניות לפורים

## מסכת מגילה פרק ראשון

ג איזו היא עיר גדולה, כל שיש בה עשרה בטלנים. פחות מכאן, הרי זה כפר. באלו אמרו, מקדימין ולא מאחרין. אבל זמן עצי כהנים ותשעה באב וחגיגה והקהל, מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין (ולא מאחרין), מתרין בהספד ובתעניות ומתנות לאביונים. אמר רבי יהודה, אימתי, מקום שנכנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי, אין קורין אותה, אלא בזמנה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

**עשרה בטלנין.** של בית הכנסת, שבטלים ממלאכתם ונזונים משל צבור, כדי להיות מצויין תמיד בשעת התפילה בבית הכנסת:

**אלו אמרו.** בזמנים של מגילה אמרו מקדימים אם חל זמן קריאתה בשבת:

**אבל זמן עצי הכהנים והעם.** שהיו משפחות לישראל שקבועים להם ימים בכל שנה להביא עצים למקדש לצורך המערכה, ומביאים קרבן עצים עמהם עולות נדבה, אם חל להיות בשבת מאחרים ליום מחר:

**ותשעה באב.** והוא הדין שאר תעניות, אם חל א' מהן להיות בשבת:

**וחגיגה.** אם חל י"ט בשבת דוחים שלמי חגיגה למחר, שהרי יש לה תשלומים כל ז'. וכן הקהל את העם, שהיה המלך קורא בספר משנה תורה, וכל העם חייבים לבא ולהביא את טפם, כמו שכתוב (דברים לא, יב) האנשים והנשים והטף, ובשבת אי אפשר ודוחין אותו למחר:

**ולא מקדימין.** שעדיין לא הגיע זמן חיובם:

**ותשעה באב,** שאין מקדימים זמן פורענות (דאקדומי פורענות לא מקדמינן):

ד קראו את המגלה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר השני, אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגלה ומתנות לאביונים:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

**אין בין אדר ראשון לאדר שני וכו'.** כוונת המשנה היא שאין בין י"ד וט"ו של אדר ראשון לי"ד וט"ו של אדר שני, אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים, אבל לענין הספד ותענית זה וזה שווים:

# משניות לפורים

מסכת מגילה פרק ראשון

ה אין בין יום טוב לשבת, אלא אכל נפש בלבד. אין בין שבת ליום הכפורים, אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בכרת:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. משנתנו בית שמאי היא, שאמרו [ביצה יב.] שאין מוציאים את הקטן ולא את הלולב ולא את הספר תורה לרשות הרבים [ביום טוב], כיון שאין בהם צורך אוכל נפש. ואין כן הלכה, אלא כדברי בית הלל, שאומרים מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הותרה נמי [גם] שלא לצורך אכילה. ויש גם דברים אחרים שאסורים בשבת ומותרים ביו"ט אע"פ שאינם צורך אוכל נפש, כגון מורידים פירות דרך ארובה ביו"ט, אבל לא בשבת:

שזה זדונו בידי אדם. שבת יש בה מיתת ב"ד:

## מסכת מגילה פרק שני

א הקורא את המגלה למפרע, לא יצא. קראה על פה, קראה תרגום, בכל לשון, לא יצא. אבל קורין אותה ללועזות בלעז. והלועז ששמע אשורית, יצא:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

הקורא את המגלה למפרע לא יצא. שכתוב [אסתר ט, כח] והימים האלה נזכרים ונעשים, מה עשיית הימים אי אפשר למפרע, שא"א שיהיה חמשה עשר קודם ארבעה עשר, אף זכירה, שהיא קריאת המגילה, למפרע לא: קראה על פה. לא יצא. כתוב כאן נזכרים, וכתוב שם [שמות יז, יד] כתוב זאת זכרון בספר...כי מחה אמחה את זכר עמלק:

קראה תרגום בכל לשון לא יצא. כוונת המשנה היא שעברי שקראה תרגום ואינו מבין בל' תרגום, או בכל שאר לשון שאינו מבין, לא יצא:

אבל קורין אותה ללועזות בלעז. באותו לשון שהם מבינים. ובלבד שתהיה כתובה באותו לשון, שלא יהיה קורא על פה:

והלועז ששמע אשורית יצא. ויונית הרי הוא כאשורית לדין זה. אלא שכבר אבד אותו לשון היוני ונשתכח:

# משניות לפורים

## מסכת מגילה פרק שני

ב קראת סרוגין, ומתנמנם, יצא. היתה כותבה, דורשה, ומגיחה, אם כון לבו, יצא. ואם לאו, לא יצא. היתה כתובה בסם, ובסקרא, ובקומוס ובקנקנתום, על הנזיר ועל הדפתרא, לא יצא, עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה [מתורגם]

**סירוגין.** שקרא מעט ושהה, וחזר וקרא מעט ושהה, אפילו שהה יותר מכדי לגמור את כולה, יצא: היה כותבה כו'. כגון שכולה כתובה ומונחת לפניו וקורא פסוק פסוק במגילה המונחת לפניו וכותב אותה, שאינו יוצא ידי חובתו אלא כשקורא במגילה שכולה כתובה כבר.

**אם כיון לבו.** לצאת בקריאה זו:

**בסם.** שרש עשב שקוראים לו סמא:

**בסקרא.** אבן שצובעים בה אדום:

**קומוס.** מין שרף, ובלע"ז גומ"א:

**נייר.** עשוי מעשבים ע"י דבק וכותבים עליו:

**דפתרא.** עור שלא נשלם תקונו. דמליח וקמיח ולא עפיץ:

**על הספר.** על הקלף:

ג בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, אם עתיד לחזור למקומו, קורא כמקומו. ואם לאו, קורא עמקה. ומהיכן קורא אדם את המגלה ויוצא בה ידי חובתו, רבי מאיר אומר, כלה, רבי יהודה אומר, מאיש יהודי. רבי יוסי אומר, מאחר הדברים האלה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה [מתורגם]

**בן עיר.** שזמנו ב"ד: **שהלך לכרך.** שזמנו בט"ו:

**אם עתיד לחזור למקומו.** אם הוא בן כרך שהלך לעיר ועתיד לצאת מן העיר בליל י"ד קודם עמוד השחר, אע"פ שהוא בלילה בעיר, הואיל וביום לא יהיה בעיר אין זה אפילו פרוז ליומו, לפיכך קורא כמקומו בט"ו. אבל אם אינו עתיד לצאת משם הלילה, שעכשיו נחשב לפרוז לאותו היום, אע"פ שעתיד לחזור למחר או ליום אחר, נקרא פרוז וקורא עמהם. וה"ה לבן עיר שהלך לכרך, אם עתיד לחזור בליל ט"ו לא היו מוקף ליומו, וקורא ביום י"ד, ואע"פ שהוא בכרך, אבל אם אין עתיד לחזור בליל ט"ו, אינו קורא ב"ד אלא ממתין וקורא עמהן. וכך מפרשים את המשנה בגמרא:

**רבי מאיר אומר כולה.** והלכה כר"מ:

# משניות לפורים

## מסכת מגילה פרק שני

ה כל היום כָּשֶׁר לְקַרְיַאת הַמְּגִלָּה, וְלְקַרְיַאת הַהֶלֶל, וְלְתַקִּיעַת שׁוֹפָר, וְלִנְטִילַת לֹוֶב, וְלְתַפְּלַת הַמוֹסְפִין, וְלַמוֹסְפִין, וְלְדוּוֵי הַפָּרִים, וְלְדוּוֵי הַמַּעֲשֵׂר, וְלְדוּוֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים, לְסַמִּיכָה, לְשַׁחֲטָה, לְתַנּוּפָה, לְהַגְשָׁה, לְקַמִּיצָה וְלַהֲקַטְרָה, לְמַלִּיקָה, וְלַקְבָּלָה, וְלַהֲזִיחָה, וְלַהֲשַׁקֵּית סוּטָה, וְלַעֲרִיפַת הָעֵגְלָה, וְלַטְהַרַת הַמְצַרְעַ:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

**ולוידוי הפרים.** פר כהן מעיח, ופר העלם דבר של צבור, שמתודים עליהם חמאם שהביאום עליו:

**ולוידוי מעשר.** ביערתי הקדש מן הבית:

**לסמיכה.** וסמך את ידו על ראש העולה:

**להגשה.** מגיש את המנחה תחלה בקרן מערבית דרומית של מזבח, ואח"כ קומץ:

**ולקמיצה ולהקטרה.** בהקטרת קומץ מדובר, שהוא במנחה כנגד זריקת דם בזבחים, ואינה כשרה אלא ביום. אבל

הקטר חלבים ואיברים כשר כל הלילה, כמו שלומדים במשנה [מ"ן]:

**לקבלה.** קבלת הדם במזרק:

**להזיחה.** הזיית פרים הנשרפים וכל חטאות הפנימיות. וזריקת דם על המזבח גם נקרא הזיחה:

ו כל הַלֵּילָה כָּשֶׁר לְקַצִּירַת הָעֶמֶר וְלַהֲקַטֵּר חֲלָבִים וְאַבְרִים. זֶה הַפֶּלֶל, דָּבָר שְׂמֻצּוֹתָו בַּיּוֹם, כָּשֶׁר כָּל הַיּוֹם. דָּבָר שְׂמֻצּוֹתָו בַּלַּיְלָה, כָּשֶׁר כָּל הַלַּיְלָה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

**ולהקטר חלבים ואברים.** מותר תמיד של בין הערבים, שכתוב בהם [ויקרא ו, ב] היא העולה על מוקדה על

המזבח כל הלילה:

זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום. לכלול סדור שתי ביכי לבונה שנותנים על לחם הפנים:

ודבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה. לכלול אכילת פסחים שכשר כל הלילה. ולא אמרו חכמים עד חצות,

אלא כדי להרחיק את האדם מן העבירה:

# משניות לפורים

## מסכת מגילה פרק ג

ד ראש חודש אדר שחל להיות בשבת, קורין בפרשת שקלים. חל להיות בתוך השבת, מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת. בשנייה, זכור. בשלישית, פרה אדמה. ברביעית, החודש הזה לכם. בחמישית, חוזרין לכסדרן. לכל מפסיקין, בראשי חודשים, בחנכה ובפורים, בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

**קורין פרשת שקלים.** כי תשא, להודיע שיביאו שקליהם באדר, כדי שיקריבו בא' בניסן מתרומה חדשה:

**מקדימין לשעבר.** קוראים פרשת שקלים בשבת שלפני ר"ח. ואפילו חל ר"ח אדר בע"ש, מקדימים לשבת שעברה:

**ומפסיקין בשבת הבאה.** מלקרא פרשה שניה, כדי שתקרא פ' זכור בשבת הסמוכה לפורים, לסמוך מחיית עמלק למחיית המן:

**בשלישית פרה אדומה.** להזהיר את ישראל לטהר עצמם כדי שיעשו פסחיהם במהרה. ואיזו היא שבת שלישית? כל שסמוכה לפורים מאחריה. וכשחל ר"ח ניסן להיות בשבת, שבת שלישית היא שבת הסמוכה לר"ח ניסן, כדי לסמוך אזהרת טהרת טמאי מתים לפסחים:

**ברביעית החדש הזה.** שעם פרשת הפסח:

**לכסדרן.** לסדר ההפטרות, שעד הנה מפטירים מעין ד' פרשיות. פרשת שקלים בן שבע שנים [מלכים ב', יב, א]. פרשת זכור פקדתי את אשר עשה לך עמלק [שמואל א', טו, ב]. פרשת פרה וזרקתי עליכם מים טהורים [יחזקאל לו, טז]. פרשת החודש בראשון באחד לחודש [יחזקאל מה, יח]. מכאן והלה חוזר להפטיר מעין פרשת היום:

**לכל מפסיקין.** שאין מפטירים מעין הפרשה, אלא מעין המאורע:

# משניות לפורים

## מסכת מגילה פרק ג

ה בפסח קורין בפּרשת מועדות של תורת כהנים. בעצרת, שבעה שבעות. בראש השנה, בחדש השביעי באחד לחדש. ביום הכפורים, אחרי מות. ביום טוב הראשון של חג קורין בפּרשת מועדות שבתורת כהנים, ובשאר כל ימות החג בקרבנות החג:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה [מתורגם]

והיום נוהגים, בראש השנה, וה' פקד את שרה [בראשית כא, א], דבר"ה נפקדה שרה, ומפטירים בחנה [שמואל א, א]. שגם היא נפקדה בר"ה. ביו"ט שני, בעקידה [בראשית כב, א], ומפטירים הבן יקיר לי אפרים [ירמיה לא]... שבת שחל להיות בחולו של מועד, בין בפסח בין בסוכות, קוראים ראה אתה אומר אלי [שמות לג, א], ומפטירים, בפסח, העצמות היבשות [יחזקאל לז], ובסוכות, ביום בא גוג [יחזקאל לח], שמסורת בידינו שתחיית המתים עתידה להיות בפסח, ומלחמות גוג ומגוג בסוכות:

ו בַּחֲנֻכָּה, בְּנִשְׂאִים. בְּפִוְרִים, וַיָּבֵא עֲמֶלֶק. בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים, וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁיכֶם. בְּמַעֲמֹדוֹת, בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. בְּתַעֲנִיּוֹת, בְּרִכּוֹת וּקְלָלוֹת. אֵין מְפַסְּקִין בְּקְלָלוֹת, אֲלָא אֶחָד קוֹרֵא אֶת כָּלן. בְּשָׁנֵי וּבְחֻמֵּי שָׁנֵי וּבִשְׁבַת בְּמִנְחָה, קוֹרֵין כְּסִדְרָן וְאֵין עוֹלִין לָהֶם מִן הַחֲשֻׁבּוֹן, שְׁנַאֲמַר, (ויקרא כג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מִצְוֵי יְ-יָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִצְוֹתַן שִׁיהוּ קוֹרֵין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזִמְנּוֹ:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה [מתורגם]

**במעמדות במעשה בראשית.** שבשביל הקרבנות נתקיימו שמים וארץ. וסדר קריאתן מפורש במסכת תענית בפרק אחרון:  
**ברכות וקללות.** אם בחקותי [ויקרא כו, ג], להודיע שעל עסקי החטא באה פורענות לעולם, ויחזרו בתשובה וינצלו מצרתם:  
**כסדרן.** בסדר פרשת היום:  
**ואין עולין להם מן החשבון.** כשיגיע יום שבת יחזרו ויקראו מה שקראו בשני ובחמישי ובשבת במנחה:  
**שנאמר וידבר משה.** על כל המשנה נאמר, ללמוד מכאן שמצוה לקרא בכל המועד מענין המועד: